

RNDr. Juraj Zverko, DrSc.

Tento rok bude bohatý na okrúhle jubileá viacerých slovenských a českých astronómov. Dokonca aj samotný Astronomický ústav SAV bude zanedlo sláviť svoje 75-tiny.

Keď v roku 1943 prebiehala výstavba hviezdárne na Skalnatom Plese, v malej dedinke na Horehroní, v Hornej Lehote, sa dňa 24.1.1943 narodil v rodine technického úradníka chlapec, ktorému dali meno Juraj. Kto by si bol vtedy pomyslel, že z neho raz bude riaditeľ tejto našej najväčšej astronomickej inštitúcie.

Juraj chodil do základnej školy v Podbrezovej a potom pokračoval gymnáziom v Brezne.

Čo však raz sudičky nadelia, tomu sa nevyhneme a Juraj v r. 1960 odchádza do Prahy študovať na Matematicko-fyzikálnu fakultu Karlovej Univerzity. V r. 1965 štúdium v obore astronómia úspešne ukončil a hneď aj nastúpil na študijný pobyt na Astronomický ústav Slovenskej Akadémie Vied (AsÚ SAV) na hviezdáreň na Skalnatom Plese.

Ten musel prerušiť kvôli ročnej povinnej vojenskej službe.

Od r. 1968 je už stálym zamestnancom AsÚ SAV

a zároveň externým ašpirantom na AsÚ ČSAV v Ondřejeve.

Ašpirantúru zakončil v r. 1973 vypracovaním kandidátskej dizertačnej práce Kvantitatívna analýza spektier Ap hviezd.

Jeho školiteľom bol Mirek Plavec a neskôr Svatopluk Kríž.

Na "odporúčanie" Okresného Výboru Komunistickej Strany Slovenska sa však obhajoba nekonala a bola povolená až v r. 1977.

Od r. 1988 pôsobil na pozícii vedúceho stelárneho oddelenia.

Riaditeľom Astronomického ústavu SAV sa stal v ťažkej dobe škrtov a krátenia rozpočtu na vedu a výskum. Bolo to v období 1993-2001. V r. 1995 úspešne obhájil doktorskú dizertačnú prácu na tému "Chemicky slabo pekuliárne hviezdy" a bol mu udelený titul doktora vied (DrSc.).

Je autorom viac ako 150 vedeckých článkov. Bol členom tímu, ktorý bol vyhlásený za špičkový tím Slovenskej Akadémie Vied.

Venoval sa aj výchove mladej generácie slovenských astronómov.

Bol školiteľom ašpirantov Jozefa Žižňovského, Karola Juzu, Ladislava Hrica, Milana Zborila a Jána Budaja. Ja si napríklad veľmi cením, že ako školiteľ nám dal slobodu na vedecký výskum a priestor na sebarealizáciu a štúdium, čo je dnes už dosť zriedkavé. Pritom asi práve takáto sloboda výskumníkovi umožní mať z práce aj zábavu.

Ako externista prednášal stelárnu astronómiu na FMFI Univerzity Komenského a inicioval založenie výuky astronómie na UPJŠ v Košiciach.

Okrem toho zastával mnohé významné funkcie.

Dlhé obdobie zastupoval Slovensko v rade riaditeľov prestížneho profesionálneho časopisu Astronomy & Astrophysics. V rokoch 2001-2005 som bol expertom vlády SR v "Global Science Forum", čo je vedecký výbor OECD. V období 2003-2011 bol predsedom Slovenskej Astronomickej Spoločnosti. Tiež pôsobil v grantových agentúrach VEGA, APVV a GAČR.

Na Slovensku založil nový výskumný smer, ktorým boli chemicky pekuliárne hviezdy. Sú to pomerne horúce hviezdy na hlavnej postupnosti, ktoré sú známe svojím veľmi zvláštnym chemickým zložením.

Hviezdam 'postihnutým' touto chorobou sa často vyhodia na pokožke (rozumej v atmosfére) vyrážky - obrovské škvrny, ktoré, na rozdiel od tých na Slnku, majú ani nie tak odlišnú teplotu ako chemické zloženie. Vnútro takej hviezdy býva však 'zdravé' a má normálne chemické zloženie. Také hviezdy majú často silné magnetické polia alebo pomalú rotáciu a sú ideálnym

laboratóriom na skúmanie mnohých fyzikálnych procesov.
Je zaujímavé, že niektoré metódy vyvinuté na skúmanie takýchto hviezd, ktoré používal pred niekoľkými desaťročiami, sa teraz 'znovuobjavujú' a používajú aj v iných oboroch, napríklad pri štúdiu extrasolárnych planét.

V r. 2011 Juraj odchádza do dôchodku, ale chemicky pekuliárnym hviezdám stále nedá pokoj. Tak ako aj rybám, ktorých je vášnivým chytačom.

Juraj, pri príležitosti Tvojho okrúhleho jubilea Ti želáme hlavne veľa zdravia, potešenia z práce a pohody.

Ján Budaj

Obr. Juraj Zverko

